

อิทธิพลของอรรถประโยชน์ทางการเมืองที่ส่งผลต่อการ
ตัดสินใจทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของประชาชนใน
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง ประเทศไทย*
The Influences of Political Utility Affecting
the Democratic Political Decision,
Central Northeast, Thailand

สัณญา เคนาภูมิ

Sanya Kenaphoom

คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

Faculty of Political Science and Public Administration,

Rajabhat Mahasarakham University, Thailand

Email: zumsa_17@hotmail.com

Doi : 10.14456/jmcpupeace.2017.73

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาและสังเคราะห์แนวความคิดอรรถประโยชน์ทางการเมืองและรูปแบบการตัดสินใจทางการเมืองแบบวิถีประชาธิปไตย (2) เพื่อศึกษาการเข้าถึงอรรถประโยชน์ทางการเมือง และรูปแบบการตัดสินใจทางการเมืองแบบวิถีประชาธิปไตยของประชาชน (3) เพื่อศึกษาอิทธิพลของอรรถประโยชน์ทางการเมืองที่ส่งผลต่อการตัดสินใจทางการเมืองแบบวิถีประชาธิปไตย (4) เพื่อสังเคราะห์รูปแบบอิทธิพลของอรรถประโยชน์ทางการเมืองที่ส่งผลต่อการตัดสินใจทางการเมืองแบบวิถีประชาธิปไตย (5) เพื่อค้นหาแนวทางการประยุกต์ใช้อรรถประโยชน์ทางการเมืองกับการตัดสินใจทางการเมืองแบบวิถีประชาธิปไตยที่ส่งเสริมประชาธิปไตยอย่างยั่งยืน และ (6) เพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาการตัดสินใจทางการเมืองแบบวิถีประชาธิปไตย การวิจัยครั้งนี้ศึกษาในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง ประเทศไทยหรือเรียกว่ากลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์ ได้แก่ ร้อยเอ็ด ขอนแก่น มหาสารคาม และกาฬสินธุ์ กลุ่มตัวอย่างเป็นประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในพื้นที่กลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์ จำนวน 563 คน ได้มาโดย

*Received February 2, 2017; Accepted April 18, 2017.

การกำหนดขนาดโดยใช้สูตรทาร์โรว์ ยามาเน่ และใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ การวิเคราะห์เอกสาร แบบสอบถาม และการระดมสมอง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ และค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่ามัธยฐาน ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ ทดสอบสมมติฐานด้วยการวิเคราะห์การถดถอยเชิงเส้นแบบพหุคูณ และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา แล้วนำเสนอเชิงพรรณนาความ ผลการวิจัย พบว่า

1) อรรถประโยชน์ทางการเมืองเป็นสิ่งเร้าภายนอกที่ปัจเจกบุคคลให้คุณค่าอันเกิดจากกิจกรรมทางการเมืองซึ่งมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมทางการเมือง อธิบายได้ด้วยฐานคติ 4 ทฤษฎี ดังนี้ (1) ทฤษฎีปัจจัยกำหนด ได้แก่ การจัดกลุ่มทางสังคม และกระแสนิยม (2) ทฤษฎีจิตวิทยา ได้แก่ ความผูกพัน และความศรัทธา (3) ทฤษฎีการแลกเปลี่ยน ได้แก่ ความจำเป็นพื้นฐาน ความปลอดภัยในชีวิต การยอมรับนับถือ การได้รับการยกย่อง และ การทำตามใจตนเอง และ (4) ทฤษฎีความสำนึกเชิงเหตุผล ได้แก่ ความสามารถของนักรการเมือง แนวนโยบายของพรรคการเมือง ประสิทธิผลนโยบาย และ อุทิศการณ์ทางการเมือง ส่วนรูปแบบการตัดสินใจทางการเมืองแบบวิถีประชาธิปไตย หมายถึง การเข้าไปมีส่วนร่วมในการกระทำใดๆ ในกิจกรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย จำแนกเป็น 3 ลักษณะ ได้แก่ (1) บทบาทผู้สังเกตการณ์ (2) บทบาทผู้มีส่วนร่วม และ (3) บทบาทความเป็นหุ้นส่วน

2) การเข้าถึงอรรถประโยชน์ทางการเมืองเพื่อประกอบการตัดสินใจทางการเมืองของประชาชน เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อยดังนี้ (1) อรรถประโยชน์ฐานคติทฤษฎีปัจจัยกำหนด (2) อรรถประโยชน์ฐานคติทฤษฎีความสำนึกเชิงเหตุผล (3) อรรถประโยชน์ฐานคติทฤษฎีจิตวิทยา และ (4) อรรถประโยชน์ฐานคติทฤษฎีการแลกเปลี่ยน

3) การตัดสินใจทางการเมืองแบบวิถีประชาธิปไตยของประชาชน โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X}=2.43$) จำแนกและเรียงลำดับตามบทบาทการตัดสินใจทางการเมืองจากค่าคะแนนเฉลี่ยมากไปหาน้อย ดังนี้ (1) บทบาทผู้สังเกตการณ์ (2) บทบาทผู้มีส่วนร่วม และ (3) บทบาทความเป็นหุ้นส่วน

4) อิทธิพลของอรรถประโยชน์ทางการเมืองที่ส่งผลต่อการตัดสินใจทางการเมืองแบบวิถีประชาธิปไตย ได้แก่ ปัจจัยอุทิศการณ์ทางการเมืองเดียวกัน ($\bar{X}=2.216$) ปัจจัยกระแสนิยม ($\beta=.198$) ปัจจัยการจัดกลุ่มทางสังคม ($\beta=.186$) ปัจจัยประสิทธิผลนโยบาย ($\beta=.153$) ปัจจัยการทำตามใจตนเอง ($\beta=.123$) ปัจจัยความสามารถของนักรการเมือง ($\beta=.105$) ปัจจัยการยอมรับนับถือ ($\beta=.089$) และ ปัจจัยแนวนโยบายของพรรคการเมือง ($\beta=.088$) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเป็น 0.529 และสามารถร่วมกันพยากรณ์การตัดสินใจทางการเมืองแบบวิถีประชาธิปไตย ได้ร้อยละ 28.00 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการพยากรณ์ เท่ากับ ± 0.724 ($F = 16.267$; $p\text{-value} = 0.001$)

5) รูปแบบอิทธิพลของอรรถประโยชน์ทางการเมืองที่ส่งผลต่อการตัดสินใจทางการเมืองแบบวิถีประชาธิปไตย ได้ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจทางการเมืองในความเป็นหุ้นส่วนทางการเมือง ได้แก่ การเป็นผู้มีส่วนร่วมทางการเมือง ($\beta=.665$) การเป็นผู้สังเกตการณ์ทางการเมือง ($\beta=.178$)

อรรถประโยชน์ฐานคติทฤษฎีปัจจัยกำหนด ($\beta=.178$) อรรถประโยชน์ฐานคติทฤษฎีจิตวิทยา ($\beta=.156$) และ อรรถประโยชน์ฐานคติทฤษฎีความสำนึกเชิงเหตุผล ($\beta=.105$) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ เป็น 0.865 และสามารถร่วมกันพยากรณ์การเป็นหุ้นส่วนทางการเมือง ได้ร้อยละ 74.80 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการพยากรณ์ เท่ากับ ± 0.54385 ($F=272.70$; $p\text{-value} = 0.001$)

6) รูปแบบการพัฒนาการตัดสินใจทางการเมืองแบบวิถีประชาธิปไตยที่เหมาะสมคือรูปแบบการตัดสินใจทางการเมืองในความเป็นหุ้นส่วนทางการเมืองซึ่งมีองค์ประกอบ (1) การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมือง (2) การส่งเสริมความสนใจทางการเมือง (3) การเสริมสร้างครอบครัวประชาธิปไตย (กลุ่มการเมือง) (4) การส่งเสริมความศรัทธาในระบอบประชาธิปไตย และ (5) การเสริมสร้างประชาธิปไตยฐานคติเศรษฐศาสตร์การเมือง (ประชาธิปไตยกินได้)

คำสำคัญ : อรรถประโยชน์ทางการเมือง; การตัดสินใจทางการเมืองแบบวิถีประชาธิปไตย

Abstract

This research aimed to (1) study and synthesize the concept of political utility and form of political decision on the democracy way of life, (2) study the political utility accessing and the forms of democratic political decision of people, (3) study the influence of political utility affecting the democratic political decision, (4) synthesize the model of influence of political utility affecting the democratic political decision, (5) study the approach for applying the influence of political utility and the democratic political decision, and (6) establish the development model of the democratic political decision. This research was held in the central northeast, Thailand called Rio-Khaen-Sarn-Sin Provincial Group were; Roi-et, Khonkhean, Mahasarakham and Kalasin provinces. The sample was 563 people living in Rio-Khaen-Sarn-Sin Provincial Group; they were selected by multi-stage sampling. The instruments for collecting data were the documentary analysis, the questionnaire and the interview. Statistics were frequency, percentage, mean, standard deviation, median, interquartile range, multiple linear regression analysis. The qualitative data was analyzed by the content analysis. The research results were found as follows;

1) The political utility was the external stimulation which was given value by individual and caused by political events that influence political behavior. It could explain with 4 theories; (1) Deterministic theory; the social grouping and the fashion stream, (2) Psychology theory; the relationship and the faith, (3) Exchange theory; the basic necessities, the life safety, the recognition, the acclaimed, and the self-assertion, (4) Consciously rational theory; the politician ability, the policy of political parties, the policy effectiveness, and the political ideology. And the democratic political decision was to take part in any action of democratic political activity, which can be classified for 3 forms; the political observant, the political participant and the political partnership.

2) The political utility accessing for applying the democratic political decision of people was ranked from highest to lowest; the political utility based on the deterministic theory, the consciously rational theory, the psychology theory, and the exchange theory respectively.

3) Form of democratic political decision of people as overall was at low level, ranking from highest to lowest; the political observant, the political participant and the political partnership respectively.

4) The influence of political utility affecting the democratic political decision were; the political ideology ($\beta=.216$), the fashion stream ($\beta=.198$), the social grouping ($\beta=.186$), the policy effectiveness ($\beta=.153$), the self-assertion ($\beta=.123$), the politician ability ($\beta=.105$), the recognition ($\beta=.089$), and the policy of political parties ($\beta=.088$), there was 0.529 of multiple correlation coefficient and could jointly predict the democratic political decision for 28.00% by statistical significant at 0.01 with ± 0.724 of standard error of prediction ($F = 16.267$; $p\text{-value} = 0.001$).

5) The improve result of the influence of political utility affecting the democratic political decision was found factors influence the political decisions in the political partnership were; the political participant being ($\beta=.665$), the political observant being ($\beta= .178$), the deterministic theory base ($\beta= .178$), the psychology theory base ($\beta=.156$), and the consciously rational theory base ($\beta=.105$), there was 0.865 of multiple correlation coefficient and could jointly predict the political decisions in the political partnership for 74.80% by statistical significance at 0.01 with ± 0.54385 of standard error of prediction ($F = 272.70$; $p\text{-value} = 0.001$).

6) The appropriate development model of the democratic political decision was the model of political decisions on political partnership which consisted of; (1) political participatory development, (2) the political interested promotion, (3) the democracy family strengthening (political groups), (3) promoting for faith in democracy, and (4) strengthening the democratic assumptions political economy (edible democratic).

Keywords: Political Utility; Democratic Political Decision.

บทนำ

การที่มนุษย์เป็นสมาชิกของสังคม กิจกรรมหรือความสัมพันธ์ การรวมกลุ่มของมนุษย์ทั้งหมดถือเป็นกิจกรรมทางสังคม ดังนั้นเป็นเรื่องธรรมดาที่สังคมมนุษย์มีความขัดแย้งเกิดขึ้นเสมอ อาจเนื่องจากการฉกฉวยแย่งชิงสิ่งที่มีคุณค่าของสังคมระหว่างมนุษย์เองที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ การเมืองจึงเครื่องมือที่กำหนดความสัมพันธ์ การควบคุมและการระงับความขัดแย้งภายในสังคม โดยกำหนดเป้าหมายและกิจกรรมต่างๆ ร่วมกัน เรียกว่า “กิจกรรมสาธารณะ” (Public Affair) การเมืองเป็นเรื่องเกี่ยวกับอิทธิพลและผู้มีอิทธิพลของบุคคลในสังคมว่า ใคร ทำอะไร เมื่อไร และอย่างไร (Lasswell, 1970) การใช้อำนาจหน้าที่ในการจัดสรร แจกแจงสิ่งที่มีคุณค่าต่างๆ ให้กับสังคมอย่างชอบธรรม (David Easton, 1960) ชีวิตกับการเมืองเกี่ยวข้องกันเพราะการเมืองเข้ามามีอิทธิพลต่อชีวิตของมนุษย์ทุกคน กล่าวคือผลการบริหารของรัฐนำไปสู่การพัฒนาบ้านเมืองเพื่อความอยู่ดี กินดี มีสุขของประชาชน ชีวิตกับการเมืองจึงมีปฏิสัมพันธ์กัน ซึ่ง อริสโตเติล (Aristotle) กล่าวว่า รูปแบบการปกครองใดก็ตามที่ส่งเสริมให้ผู้ปกครองใช้อำนาจเพื่อประโยชน์สุขของส่วนรวมถือเป็นรูปแบบที่ดี ในขณะที่เดียวกันรูปแบบการปกครองที่ส่งเสริมให้ผู้ปกครองใช้อำนาจเพื่อผลประโยชน์ส่วนตนและพรรคพวกนั้นเป็นรูปแบบที่ไม่ดี ฉะนั้นนั้นเพื่อป้องกันมิให้ผู้มีอำนาจทางการเมืองใช้อำนาจเพื่อประโยชน์ของตนและพวกพ้อง นักปรัชญาการเมืองจึงเห็นว่า ประชาชนจึงเป็นผู้มีสิทธิ์ที่จะเป็นผู้กำหนดตัวผู้ปกครอง รูปแบบการปกครองนี้ เรียกว่า “ระบอบประชาธิปไตย” (Copeland and Lawrence (Eds.), 1985) องค์กรที่ดีประชาธิปไตยอาจมองได้ 3 มิติด้วยกัน ได้แก่ มิติอุดมการณ์ทางการเมือง มิติรูปแบบการปกครอง และมีวิถีชีวิตของประชาชน ทั้งสามอย่างอาศัยหลักการแห่งประชาธิปไตย เช่น (Mayo, 1976; Neumann, 1995 ; และ Ranny, 1972) การยึดถือเหตุผล การเน้นความสำคัญของปัจเจกชน การถือรัฐเป็นเครื่องมือของประชาชน การอาศัยความสมัครใจเป็นใหญ่ การยึดถือกฎหมาย การเน้นความสำคัญของวิธีการ การถือความเห็นพ้องต้องกันเป็นหลักในมนุษย์สัมพันธ์ การถือสมภาพ หรือความเท่าเทียมกันขั้นมูลฐานของมนุษย์ ซึ่งออกมาในลักษณะของรูปธรรม ดังนี้ การควบคุมผู้วางนโยบายโดยประชาชน ความเสมอภาคทางการเมือง เสรีภาพทางการเมืองหรือประสิทธิผลในการควบคุมโดยประชาชน ยึดเสียงส่วนมาก อำนาจอธิปไตย (อำนาจอสูงสุด) มาจากพลเมือง การเลือกผู้นำเป็นไปโดยเสรี ผู้นำมีความรับผิดชอบ การสนับสนุนระบบพรรคการเมืองหลายพรรค การไม่กีดกันการมีส่วนร่วมทางการเมืองการบริหารการปกครอง การส่งเสริมครองทัศน์คติแบบประชาธิปไตย เน้นความเชื่อมั่นในความคิดของมนุษย์ การรับฟังความคิดเห็น เป็นต้น

แม้ว่าประชาธิปไตยเป็นระบอบการปกครองที่มีคุณค่าแก่พลเมืองเป็นอย่างมาก แต่ยังมีคำถามต่อ มาว่าแล้วอะไรเป็นตัวที่บ่งบอกว่าประชาธิปไตยแบ่งบานหรืออับเฉา ประชาธิปไตยโดยนัยของกรอบก็คือการมีส่วนร่วมทางการเมืองของภาคประชาชนเป็นตัวบอกถึงระดับพัฒนาการแห่งประชาธิปไตย ที่ว่าประชาธิปไตยของประเทศไทยในปัจจุบันอยู่ในภาวะการขาดความสมดุลมีความขัดแย้งทุกระดับนำไปสู่ความรุนแรงทางสังคม ขาดภูมิคุ้มกันและปรับตัวไม่ได้ หลายคนที่มีงู้อำนาจ เกียรติและแย่งชิงแสวงหา

ผลประโยชน์บนฐานแห่งทฤษฎีของตนเอง และที่สำคัญอำนาจทางการเมืองยังคงอยู่เฉพาะกลุ่มคนเมือง ดังนั้นเพื่อให้การเมืองได้มีพัฒนาการสู่ประชาธิปไตยที่แท้จริง ประชาชนจึงควรเข้าไปมีส่วนร่วมในการปกครอง และรัฐต้องสร้างวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตยให้เกิดมีขึ้นกับพลเมือง เป็นแบบแผนความเชื่อหรือพฤติกรรมทางการเมืองด้วยกระบวนการกล่อมเกลாதงทางการเมือง (Political Socialization) อย่างก็ตาม ในทางเศรษฐศาสตร์การตัดสินใจของมนุษย์อยู่บนพื้นฐานของอรรถประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ การตัดสินใจในกระบวนการทางการเมืองก็เช่นกันอยู่บนพื้นฐานของสิ่งที่คาดว่าจะได้รับเมื่อเขาได้ตัดสินใจเข้าร่วมทางการเมือง ผู้วิจัยเรียกว่า “อรรถประโยชน์ทางการเมือง (Political utility)” ซึ่งมีฐานคติจากทฤษฎีการตัดสินใจ (Decision theory) เศรษฐศาสตร์การเมือง (Political economy) ทางเลือกสาธารณะ (Public choice) และ การมีส่วนร่วมทางการเมือง (Political participation)

ประชาธิปไตยที่ผู้คนถวิลหาจึงเป็นประชาธิปไตยที่อุดมด้วยปัญญาหรือประชาธิปไตยแบบยั่งยืน ปราศจากความเลื่อมล้ำ มีความเสมอภาคทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง งานวิจัยครั้งนี้จะเป็นการค้นหาแนวทางการพัฒนาวิถีประชาธิปไตยที่เป็นจริงในประเทศไทย (ซึ่งอาจไม่ใช่ประชาธิปไตยในอุดมคติ) เป็นประชาธิปไตยสอดคล้องกับพฤติกรรมตัดสินใจของมนุษย์ (ส่วนใหญ่เป็นปวงชน) ที่แท้จริงซึ่งอยู่บนพื้นฐานของอรรถประโยชน์ ผู้วิจัยจึงนำหลักทฤษฎีว่าด้วยเศรษฐศาสตร์การเมือง (Political Economy) ผสมผสานกับแนวคิดทางเลือกสาธารณะ (Public choice) และการตัดสินใจมีส่วนร่วมทางการเมืองทางการเมืองแบบประชาธิปไตย มาบูรณาการและได้ใช้คำว่า “อรรถประโยชน์ทางการเมือง และการตัดสินใจทางการเมือง” ซึ่งจะนำไปสู่การกำหนดแนวทางการพัฒนาวิถีประชาธิปไตยในเชิงนโยบาย (โดยภาครัฐ) ด้วยกระบวนการกล่อมเกลாதงสังคมด้วยนโยบายขับเคลื่อนประชาธิปไตยที่อุดมด้วยปัญญา (ไม่ใช่ประชาธิปไตยบ้าคั่งแบบอัตตาธิปไตยที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน) มุ่งเน้นให้พลเมืองการพัฒนาตนเอง (โดยภาคประชาชน) ซึ่งสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกันระหว่างภาครัฐ ภาคประชาชน และภาคประชาสังคม อันจะส่งผลต่อความเข้มแข็ง เป็นปีกแผ่นทั้งทางกายภาพหรือรูปธรรม สมาชิกของสังคมมีค่านิยม มีความรู้สึที่ผูกพัน และรักใคร่สามัคคี เอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่ ให้ความช่วยเหลือ และแบ่งปันระหว่างกัน มีอำนาจในการจัดการเลือกสรรการตัดสินใจและมีการมีส่วนร่วมทางการเมืองสูง (Adunkasem and Ngamwittayaphong, 1997)

ชาวอีสานมีวิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่ยึดมั่นอยู่ในจารีตประเพณี “ฮีตบ้านคองเมือง” และ “ฮีตสิบสองคองสิบสี่” สอนให้เกิดการช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกันเป็นแหล่งรวมอารยธรรมโบราณนับพันปีทรงคุณค่าทางประวัติศาสตร์ มีวัฒนธรรม วิถีชีวิตที่เรียบง่าย มีน้ำใจงดงามคงเสน่ห์มัดใจนักท่องเที่ยวเดินทางมาเยือนภาคอีสานอย่างต่อเนื่อง แต่ปรากฏการณ์ทางการเมืองไทยในรอบทศวรรษที่ผ่านมา โดยเฉพาะเหตุการณ์การเคลื่อนไหวทางการเมืองระดับชาติที่ชาวอีสานเป็นฐานมวลชนหลักได้แสดงให้เห็นการเปลี่ยนแปลงจากสถานะราษฎรผู้ยอมจำนนและรอคอยความช่วยเหลือกลายเป็นพลเมืองผู้ตื่นตัวในระบอบประชาธิปไตย จุดประเด็นให้มีการทบทวนสถานภาพสังคมภาคตะวันออกเฉียงเหนือหรืออีสานกันใหม่ โดยภาคอีสานได้เปลี่ยนแปลงจากดินแดนชายขอบทางภูมิศาสตร์ของรัฐไทย มาเป็น ดินแดนที่สามารถเข้าถึงได้ง่ายด้วย

การคมนาคมและขนส่งที่สะดวกรวดเร็ว ระบบเศรษฐกิจหลักของภาคอีสานไม่ได้เป็นเศรษฐกิจเพื่อยังชีพมานานแล้ว หากแต่ได้เข้าเป็นส่วนหนึ่งของเศรษฐกิจเชิงพาณิชย์ ซึ่งเป็นเศรษฐกิจในระบบทุนนิยม และภาคชนบทของอีสาน วิธีชีวิตชนบทที่แตกต่างจากคนเมืองได้กลายเป็นมายาคติ แต่ละครัวเรือนต่างมีหนทางของรายได้ผสมผสานกันหลายแนวทาง ทำให้ชีวิตในภาคเกษตรแต่ก็มีความโน้มเอียงไปสู่แบบแผนวิถีแบบชาวเมืองมากขึ้นเป็นลำดับ สภาพความเปลี่ยนแปลงในสังคมอีสานใหม่ เป็นสิ่งที่รัฐและสังคมไทยควรจะเข้าใจ เพื่อลดอคติ หรือความคาดหวังที่ไม่สอดคล้องกับความเป็นจริง อันเป็นสาเหตุของความตึงเครียดและขัดแย้งของสังคมไทยที่ผ่านมา (Thoathawin, 2014) โดยเฉพาะกลุ่มจังหวัดภาคอีสานตอนกลางที่มีการเคลื่อนไหวทางการเมือง มีผลมาจากความรู้ที่ไม่ได้เป็นไปตามความคาดหวังของตนเองที่มีต่อ รัฐผสมผสานกับปลุกปั่นจากกลุ่มอิทธิพลทางการเมืองที่อยู่ให้เกิดประชาธิปไตยบ้างลัทธิที่ยึดอัตตาธิปไตยเป็นหลัก จึงเป็นความจำเป็นเร่งด่วนที่ต้องวิจัยให้ได้มาซึ่งสารสนเทศและวิธีการพัฒนาประชาธิปไตยสำหรับพลเมืองอีสานใหม่ ให้สอดคล้องกับหลักการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

ดังนั้นการได้มาซึ่งองค์ความรู้ที่แท้จริงที่เกี่ยวกับต้นเหตุของการตัดสินใจทางการเมือง รูปแบบอิทธิพลของอรรถประโยชน์ทางการเมืองที่ส่งผลต่อการตัดสินใจทางการเมืองแบบวิถีประชาธิปไตย และแนวทางการพัฒนาวิถีประชาธิปไตยของพลเมืองอย่างยั่งยืนต่อไป จึงได้ทำการวิจัยเรื่อง อิทธิพลของอรรถประโยชน์ทางการเมืองที่ส่งผลต่อการตัดสินใจทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง ประเทศไทย

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. ศึกษาและสังเคราะห์แนวคิดอรรถประโยชน์ทางการเมืองและรูปแบบการตัดสินใจทางการเมืองแบบวิถีประชาธิปไตย
2. ศึกษาการเข้าถึงอรรถประโยชน์ทางการเมืองและรูปแบบการตัดสินใจทางการเมืองแบบวิถีประชาธิปไตยของประชาชน
3. ศึกษาอิทธิพลของอรรถประโยชน์ทางการเมืองที่ส่งผลต่อการตัดสินใจทางการเมืองแบบวิถีประชาธิปไตย
4. สังเคราะห์รูปแบบอิทธิพลของอรรถประโยชน์ทางการเมืองที่ส่งผลต่อการตัดสินใจทางการเมืองแบบวิถีประชาธิปไตย
5. แนวทางการประยุกต์ใช้อรรถประโยชน์ทางการเมืองกับการตัดสินใจทางการเมืองแบบวิถีประชาธิปไตยที่ส่งเสริมประชาธิปไตยอย่างยั่งยืน
6. สร้างรูปแบบการพัฒนาการตัดสินใจทางการเมืองแบบวิถีประชาธิปไตย

สมมติฐานการวิจัย

อรรถประโยชน์ทางการเมืองมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจทางการเมืองแบบวิถีประชาธิปไตย

ขอบเขตของการวิจัย

1. **ขอบเขตด้านพื้นที่** ศึกษาในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง ได้แก่ ร้อยเอ็ด ขอนแก่น มหาสารคาม และ กาฬสินธุ์

2. **ขอบเขตด้านเนื้อหา** ประเด็นเนื้อหาของการวิจัย ได้แก่ (1) กรอบแนวคิดเชิงทฤษฎี อรรถประโยชน์ทางการเมือง (Theoretical Framework of Political Utility) และกรอบแนวคิดเชิงทฤษฎี รูปแบบการตัดสินใจทางการเมืองแบบวิถีประชาธิปไตย (Theoretical Framework of Democratic Political Decision) (2) การเข้าถึงอรรถประโยชน์ทางการเมืองและรูปแบบการตัดสินใจทางการเมืองแบบวิถีประชาธิปไตยของประชาชน (3) อิทธิพลของอรรถประโยชน์ทางการเมืองที่ส่งผลต่อการตัดสินใจทางการเมืองแบบวิถีประชาธิปไตย (4) รูปแบบอิทธิพลของอรรถประโยชน์ทางการเมืองที่ส่งผลต่อการตัดสินใจทางการเมืองแบบวิถีประชาธิปไตย (5) แนวทางการประยุกต์ใช้อรรถประโยชน์ทางการเมืองกับการตัดสินใจทางการเมืองแบบวิถีประชาธิปไตยที่ส่งเสริมประชาธิปไตยอย่างยั่งยืน และ (6) รูปแบบการพัฒนาการตัดสินใจทางการเมืองแบบวิถีประชาธิปไตย

3. **ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล** ได้แก่ (1) เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (2) ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง จำนวน 563 คน ได้มาโดย การสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage sampling) และ (3) ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจประเมินรูปแบบ จำนวน 20 คน

4. **ขอบเขตด้านระยะเวลา** ศึกษาระหว่าง ตุลาคม 2558– กันยายน 2559

ระเบียบวิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้กำหนดขั้นตอนของการวิจัยออกเป็น 4 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาและสังเคราะห์แนวคิดอรรถประโยชน์ทางการเมืองและรูปแบบการตัดสินใจทางการเมืองแบบวิถีประชาธิปไตย โดยการศึกษาจาก 2 แหล่ง ได้แก่ (1) ประเภทเอกสาร เช่น แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวกับการตัดสินใจ การเมือง การบริหาร มานุษยวิทยา เศรษฐศาสตร์การเมือง ทางเลือกสาธารณะ ฯลฯ และ (2) ประเภทผู้เชี่ยวชาญทางรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ เช่น นักวิชาการ นักเคลื่อนไหวทางการเมือง นักการเมือง เป็นต้นโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์บุคคล ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ระยะที่ 2 การศึกษาระดับการเข้าถึงอรรถประโยชน์ทางการเมือง รูปแบบการตัดสินใจทางการเมืองแบบวิถีประชาธิปไตย และอิทธิพลของอรรถประโยชน์ทางการเมืองที่ส่งผลต่อการตัดสินใจทางการเมืองแบบวิถีประชาธิปไตย โดยการสอบถามประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง จำนวน 563 คน ใช้สถิติพื้นฐานและ multiple linear regression analysis ในการวิเคราะห์

ระยะที่ 3 การสังเคราะห์และนำเสนอรูปแบบอิทธิพลของอรรถประโยชน์ทางการเมืองที่ส่งผลต่อการตัดสินใจทางการเมืองแบบวิถีประชาธิปไตย โดยการวิเคราะห์และสังเคราะห์ผลการวิจัยในระยะที่ 2 เพื่อสรุปเป็นรูปแบบอิทธิพลของอรรถประโยชน์ทางการเมืองที่ส่งผลต่อการตัดสินใจทางการเมืองแบบวิถีประชาธิปไตย ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ระยะที่ 4 การศึกษาแนวทางการประยุกต์ใช้อรรถประโยชน์ทางการเมืองกับการตัดสินใจทางการเมืองแบบวิถีประชาธิปไตย และการสร้างรูปแบบการพัฒนาการตัดสินใจทางการเมืองแบบวิถีประชาธิปไตย โดยศึกษาวิเคราะห์จาก (1) เอกสารที่เกี่ยวข้อง และ (2) นักวิชาการ ทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

1. การศึกษาและสังเคราะห์แนวคิดอรรถประโยชน์ทางการเมืองและรูปแบบการตัดสินใจทางการเมืองแบบวิถีประชาธิปไตย พบว่า 1) **อรรถประโยชน์ทางการเมือง** หมายถึง สิ่งเร้าภายนอกที่ปัจเจกบุคคลให้คุณค่าอันเกิดจากกิจกรรมทางการเมืองซึ่งมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมทางการเมือง อธิบายด้วย 4 ทฤษฎี ดังนี้ ทฤษฎีปัจจัยกำหนด (Deterministic theories) เช่น การจัดกลุ่มทางสังคม และกระแสนิยม เป็นต้น ทฤษฎีจิตวิทยา (Psychology theories) เช่น ความผูกพัน และความศรัทธา ทฤษฎีการแลกเปลี่ยน (Exchange theory) เช่น ความจำเป็นพื้นฐาน ความปลอดภัยในชีวิต การยอมรับนับถือ การได้รับการยกย่อง การทำตามใจตนเอง เป็นต้น และ ทฤษฎีความสำนึกเชิงเหตุผล (Consciously rational theories) เช่น ความสามารถของนักการเมือง แนวนโยบายของพรรคการเมือง ประสิทธิภาพนโยบาย อุดมการณ์ทางการเมือง เป็นต้น 2) **การตัดสินใจทางการเมืองแบบวิถีประชาธิปไตย** หมายถึง การเข้าไปมีส่วนในการกระทำใดๆ ในกิจกรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย จำแนกเป็น 3 ลักษณะ ได้แก่ บทบาทผู้สังเกตการณ์ (Political observant) บทบาทผู้มีส่วนร่วม (Political participant) และบทบาทความเป็นหุ้นส่วน (Political partnership)

2. การศึกษาระดับการเข้าถึงอรรถประโยชน์ทางการเมือง รูปแบบการตัดสินใจทางการเมืองแบบวิถีประชาธิปไตย และอิทธิพลของอรรถประโยชน์ทางการเมืองที่ส่งผลต่อการตัดสินใจทางการเมืองแบบวิถีประชาธิปไตย พบว่า (1) การเข้าถึงอรรถประโยชน์ทางการเมืองเพื่อประกอบการตัดสินใจทางการเมืองของประชาชน เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อยดังนี้ อรรถประโยชน์ฐานคติทฤษฎีปัจจัยกำหนด อรรถประโยชน์ฐานคติทฤษฎีความสำนึกเชิงเหตุผล อรรถประโยชน์ฐานคติทฤษฎีจิตวิทยา และอรรถประโยชน์

ฐานคติทฤษฎีการแลกเปลี่ยน (2) การตัดสินใจทางการเมืองแบบวิถีประชาธิปไตย โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย เรียงลำดับตามบทบาทจากค่าคะแนนเฉลี่ยมากไปหาน้อย ดังนี้ บทบาทผู้สังเกตการณ์ (Political observant) บทบาทผู้มีส่วนร่วม (Political participant) และบทบาทความเป็นหุ้นส่วน (Political partnership)

3. อิทธิพลของอรรถประโยชน์ทางการเมืองที่ส่งผลต่อการตัดสินใจทางการเมืองแบบวิถีประชาธิปไตย ได้แก่ ปัจจัยอุดมการณ์ทางการเมืองเดียวกัน ($\beta = .216$) ปัจจัยกระแสนิยม ($\beta = .198$) ปัจจัยการจัดกลุ่มทางสังคม ($\beta = .186$) ปัจจัยประสิทธิผลนโยบาย ($\beta = .153$) ปัจจัยการทำตามใจตนเอง ($\beta = .123$) ปัจจัยความสามารถของนักการเมือง ($\beta = .105$) ปัจจัยการยอมรับนับถือ ($\beta = .089$) และปัจจัยแนวนโยบายของพรรคการเมือง ($\beta = .088$) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเป็น 0.529 และสามารถร่วมกันพยากรณ์การตัดสินใจทางการเมืองแบบวิถีประชาธิปไตย ได้ร้อยละ 28.00 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการพยากรณ์ เท่ากับ ± 0.724 ($F = 16.267$; $p\text{-value} = 0.001$)

4. ผลการปรับปรุงรูปแบบอิทธิพลของอรรถประโยชน์ทางการเมืองที่ส่งผลต่อการตัดสินใจทางการเมืองแบบวิถีประชาธิปไตย ด้วยการวิเคราะห์ ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจทางการเมืองในความเป็นหุ้นส่วนทางการเมือง ได้แก่ การเป็นผู้มีส่วนร่วมทางการเมือง ($\beta = .665$) การเป็นผู้สังเกตการณ์ทางการเมือง ($\beta = .178$) อรรถประโยชน์ฐานคติทฤษฎีปัจจัยกำหนด ($\beta = .178$) อรรถประโยชน์ฐานคติทฤษฎีจิตวิทยา ($\beta = .156$) และ อรรถประโยชน์ฐานคติทฤษฎีความสำนึกเชิงเหตุผล ($\beta = .105$) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเป็น 0.865 และสามารถร่วมกันพยากรณ์การเป็นหุ้นส่วนทางการเมือง ได้ร้อยละ 74.80 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการพยากรณ์ เท่ากับ ± 0.54385 ($F = 272.70$; $p\text{-value} = 0.001$)

5. การศึกษาแนวทางการประยุกต์ใช้อรรถประโยชน์ทางการเมืองกับการตัดสินใจทางการเมืองแบบวิถีประชาธิปไตย ได้แก่ (1) การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมือง (2) การส่งเสริมความสนใจทางการเมือง (3) การเสริมสร้างครอบครัวประชาธิปไตย (กลุ่มการเมือง) (4) การส่งเสริมความศรัทธาในระบอบประชาธิปไตย (5) การเสริมสร้างประชาธิปไตยฐานคติเศรษฐกิจการเมือง (ประชาธิปไตยกินได้)

6. รูปแบบการพัฒนาการตัดสินใจทางการเมืองแบบวิถีประชาธิปไตย ด้วยการสร้างรูปแบบพัฒนาการตัดสินใจทางการเมืองในความเป็นหุ้นส่วนทางการเมือง มีองค์ประกอบ (1) การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมือง ได้แก่ การปฏิรูปการจัดการศึกษาทุกระดับ การรณรงค์เสริมสร้างความตระหนักหรือทัศนคติที่ดีต่อประชาธิปไตย สร้างวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมให้กับประชาชน ส่งเสริมและสนับสนุนจัดกิจกรรมทางการเมืองขององค์กรภาคประชาสังคม และ สร้างและขยายช่องทางในการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองให้ประชาชน (2) การส่งเสริมความสนใจทางการเมือง ได้แก่ การให้ความรู้ความเข้าใจของการเมืองในระบอบประชาธิปไตย และ การปลูกฝังทัศนคติที่ดีต่อการเมืองแบบประชาธิปไตย (3) การเสริม

สร้างครอบครัวประชาธิปไตย (กลุ่มการเมือง) ได้แก่ การส่งเสริมและสนับสนุนการเมืองภาคประชาชน และการส่งเสริมค่านิยมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย (4) การส่งเสริมความศรัทธาในระบอบประชาธิปไตย ได้แก่ การเข้าสู่อำนาจของผู้นำหรือผู้บริหารประเทศต้องมีความชอบธรรม การใช้อำนาจทางการเมืองปกครอง และการบริหารต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของนิติรัฐและนิติธรรม และ รัฐต้องขับเคลื่อนยกระดับคุณภาพชีวิตที่ดีให้กับพลเมือง และ (5) การเสริมสร้างประชาธิปไตยฐานคติเศรษฐกิจศาสตร์การเมือง (ประชาธิปไตยกินได้) ได้แก่ การพัฒนาบทบาทของนักรการเมือง การพัฒนาการแข่งขันด้านนโยบายสาธารณะ การพัฒนาการสร้างนวัตกรรมนโยบายสาธารณะ และ การพัฒนาอุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตย

อภิปรายผล

1. อิทธิพลของอรรถประโยชน์ทางการเมืองที่ส่งผลต่อการตัดสินใจทางการเมืองแบบวิถีประชาธิปไตย ได้แก่ ปัจจัยอุดมการณ์ทางการเมืองเดียวกัน ปัจจัยกระแสนิยม ปัจจัยการจัดกลุ่มทางสังคม ปัจจัยประสิทธิผลนโยบาย ปัจจัยการทำตามใจตนเอง ปัจจัยความสามารถของนักรการเมือง ปัจจัยการยอมรับนับถือ และ ปัจจัยแนวนโยบายของพรรคการเมือง โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเป็น 0.529 และสามารถร่วมกันพยากรณ์การตัดสินใจทางการเมืองแบบวิถีประชาธิปไตย ได้ร้อยละ 28.00 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

1.1 ปัจจัยอุดมการณ์ทางการเมืองเดียวกัน อุดมการณ์ทางการเมืองมีผลต่อพฤติกรรมทางการเมืองในลักษณะใดลักษณะหนึ่งไม่ว่าจะเป็นบทบาทผู้สังเกตการณ์ บทบาทการมีส่วนร่วม ตลอดจนความเป็นหุ้นส่วนทางการเมือง เพราะอุดมการณ์เป็นเรื่องของความรู้สึกนึกคิดจิตใจ ดังคำกล่าวที่ว่า “จิตเป็นนายกายเป็นบ่าว” กล่าวคือสภาพจิตใจย่อมมีผลต่อพฤติกรรมของบุคคล ทั้งนี้อุดมการณ์ทางการเมืองที่มีลักษณะเป็นแม่บทของระบบความคิดทางการเมืองและความเชื่อทางการเมืองจนได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวาง (Techanan, 2000) อุดมการณ์ทางการเมืองประกอบด้วยแนวความคิดที่ถูกหล่อหลอมให้กลมกลืนและเป็นรากฐาน (Deep Structure) ของบุคคลหรือสังคม และเป็นแรงขับเคลื่อนให้สังคมเคลื่อนไปในทิศทางของอุดมการณ์นั้น เช่น อุดมการณ์ทางการเมืองอันเนื่องมาจากพุทธศาสนา ศักดินานิยมหรือประชาธิปไตย เป็นต้น (Sothanasathien, 2002) ทั้งนี้อุดมการณ์เมื่อเกิดขึ้นแล้วก็จะมีการกระจายตัวจากที่หนึ่งไปสู่อีกที่หนึ่ง จากชนกลุ่มหนึ่งไปสู่ชนอีกกลุ่มหนึ่ง หรือจากสังคมหนึ่งไปสู่อีกสังคมหนึ่ง วิธีการกระจายตัวอาจจะเป็นไปในลักษณะการบังคับ การขู่เข็ญคุกคาม และการปลุกฝังให้เชื่อ และที่สุดเมื่อบุคคลมีอุดมการณ์แล้วจะส่งผลต่อการแสดงพฤติกรรมออกมาตามแนวทางของอุดมการณ์นั้น เช่น อุดมการณ์ประชาธิปไตยที่เชื่อว่าการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อำนาจการปกครองเป็นประชาชนปกครองโดยประชาชนปกครอง โดยประชาชนและเพื่อประชาชน จะแสดงออกโดยการจัดให้มีการเลือกตั้งการออกเสียงประชามติ หรือให้ประชาชนมีสิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การรวมกลุ่มและให้ประชาชนมีอำนาจเปลี่ยนรัฐบาลได้ เป็นต้น (Auntrongjit, 2005) ดังนั้นการมีอุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตยจึงมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจทางการเมืองแบบวิถีประชาธิปไตย

1.2 ปัจจัยกระแสนิยม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะกระแสนิยม หรือ แฟชั่น (Fashion) คือ ความนิยม ความคลั่งไคล้ ที่มีลักษณะแบบฉาบฉวย นิยมเร็ว เบื่อเร็ว เป็นไปตามแฟชั่น เพื่อสร้างการมีส่วนร่วม การยอมรับในสังคม ณ เวลาใด เวลาหนึ่ง แต่เมื่อเวลาผ่านไปเมื่อเทคโนโลยี เรื่องราว หรือพฤติกรรมต่างๆ ได้ถูกกลืนหรือมีสิ่งใหม่เข้ามาทดแทน สิ่งนั้นก็จะเป็นกระแสความนิยมต่อไป ดังนั้นจะเห็นได้ว่า ปรากฏการณ์กระแสแห่งการเปลี่ยนแปลง ใกล้เคียงกับภาษาอังกฤษที่ว่า winds of change กำลังพัดสะบัด ไปทั่ว ซึ่งเห็นได้จากการลุกฮือขึ้นเรียกร้องสิทธิเสรีภาพและประชาธิปไตย การลุกฮือของประชาชนเรียกร้อง ให้รัฐบาลเผด็จการที่ครองอำนาจอยู่เป็นทศวรรษลงจากตำแหน่งอำนาจ เช่น ตุนิเซีย อียิปต์ เยเมน อัลจีเรีย อิหร่าน ซีเรีย คูเวต เป็นต้น ตัวอย่างของปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นที่ประชาชนเพื่อเรียกร้องให้มีระบอบการปกครอง แบบประชาธิปไตย เรียกร้องสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาค และมีแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นในที่อื่นๆ เรื่อยๆ เสมือนหนึ่งกระแสของการเปลี่ยนแปลงที่เคยเกิดขึ้นในอดีต เช่นในยุคต้นศตวรรษที่ 20 มีกระแสของการเรียกร้องให้มีการปกครองแบบสาธารณรัฐ หรือกษัตริย์ภายใต้รัฐธรรมนูญ จากการเรียกร้องดังกล่าวนี้ ก็ได้ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองพฤติกรรมทางการเมืองของพลเมืองในรัฐอย่างต่อเนื่อง (Theerawekin, 2011)

1.3 ปัจจัยการจัดกลุ่มทางสังคม ดังที่ อริสโตเติล (Aristotle) กล่าวว่า มนุษย์เป็นสัตว์สังคมมักจะ อยู่คนเดียวไม่ได้ จำเป็นต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน มนุษย์ต้องอยู่รวมกันเป็นกลุ่ม การรวมกลุ่มทางสังคม ทำให้สมาชิกในสังคมมีความสัมพันธ์ต่อกันในฐานะของคนในกลุ่มสังคมเดียวกันมีวัตถุประสงค์ร่วมกัน ที่สำคัญคือการตอบสนองความต้องการของสมาชิกแต่ละคนและความต้องการของสมาชิกของกลุ่มสังคมเป็นส่วนรวม กลุ่มทางสังคมจึงมีความสำคัญต่อบุคคลในการรวมตัวหล่อหลอมเสริมสร้างให้ดำเนินชีวิตในสังคม ได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม นอกจากนั้นกลุ่มทางสังคมนั้นจะช่วยปลูกฝังค่านิยมร่วมกันของคนในสังคม ได้อย่างเข้าใจและลึกซึ้งตรงกันซึ่งเป็นไปอย่างราบรื่นและเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน (Suwannachata, 2000) ดังนั้นการที่สมาชิกในสังคมถูกจัดอยู่ในกลุ่มทางสังคมเดียวกัน เช่น กลุ่มเกษตรกร กลุ่มชาวนา กลุ่ม ข้าราชการ กลุ่มชนชั้นรากหญ้า ฯลฯ สมาชิกเหล่านั้นก็จะถูกหล่อหลอมพฤติกรรมทางการเมืองไปในทิศทาง เดียวกัน พฤติกรรมการตัดสินใจทางการเมืองจึงเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

1.4 ปัจจัยประสิทธิผลนโยบาย ทั้งนี้การที่รัฐบาลใดๆ สามารถกำหนดนโยบายให้สอดคล้องกับ ความต้องการของประชาชน และสามารถนำนโยบายไปปฏิบัติจนประสบความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล จะได้รับความเชื่อถือ และความนิยมจากประชาชน ส่งผลให้รัฐบาลดังกล่าวมีโอกาสน ในการดำรงอำนาจในการบริหารประเทศยาวนานขึ้น นโยบายสาธารณะเป็นผลผลิตทางการเมืองเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชน โดยประชาชนสามารถแสดงออกซึ่งความต้องการของพวกเขาผ่านกลไก ทางการเมืองต่างๆ เช่น ระบบราชการ นักการเมือง ความต้องการดังกล่าวจะถูกนำเข้าสู่ระบบการเมืองไป เป็นนโยบายสาธารณะ เมื่อมีการนำนโยบายไปปฏิบัติและได้ผลตามเป้าประสงค์ ช่วยให้เกิดความเสมอภาค ยุติธรรม เทียงธรรม ความถูกต้อง และมีความชัดเจนมากขึ้นเนื่องจากการตัดสินใจที่สอดคล้องกัน การบริหารงานสถานศึกษาจะประสบผลสำเร็จมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับลักษณะที่ดีของนโยบาย โดยเฉพาะ

อย่างยิ่งประชาชนมีสภาพความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น (Rodprasert, 2004 ; Sararattana, 2000 ; Massie & Douglas, 1981) จะเห็นได้ว่าหากรัฐบาลได้ดำเนินนโยบายสาธารณะที่สอดคล้องกับกับความต้องการของพลเมือง พลเมืองย่อมจะตัดสินใจให้การสนับสนุนการดำเนินการของรัฐบาลนั้น

1.5 ปัจจัยการทำตามใจตนเอง ทั้งนี้การได้ดำเนินการหรือการได้ปฏิบัติตามที่ตนเองปรารถนา นับเป็นการให้อิสระเสรีภาพของการตัดสินใจ โดยเฉพาะห้วงแห่งกระแสนิยมในประชาธิปไตยที่มีการเรียนรู้อิสระ เสรีภาพ เสมอภาคอย่างเป็นวงกว้าง มีผลกระทบต่อชีวิตและจิตใจของประชาชนจนเกิดแนวคิดทางการเมืองแบบเสรีนิยม คือ ความมีอิสระเสรีภาพ การได้กระทำตามใจตนเองสอดคล้องกับหลักการแห่งเสรีภาพ ดังนั้นการมีเสรีภาพในการกระทำใดๆ ย่อมมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจทางการเมืองแบบประชาธิปไตยนั่นเอง

1.6 ปัจจัยความสามารถของนักการเมือง ทั้งนี้ นักการเมืองคือผู้ที่ปฏิบัติกรทางการเมือง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการปฏิบัติการการเมืองในเมืองพรรค (Party politics) ผู้ดำรงหรือมุ่งดำรงตำแหน่งทางการเมือง โดยมีตำแหน่งตั้งแต่ระดับท้องถิ่นไปจนถึงตำแหน่งฝ่ายบริหาร นิติบัญญัติและตุลาการของรัฐบาลระดับรัฐและชาติ (Gaines, Miller, Larry, Roger LeRoy, 2012 ; Grant, Grant, Donald Lee, Jonathan, 2001) นอกจากนั้นบทบาทของนักการเมืองที่สำคัญคือการประสานความจำเป็นต้องการของพลเมืองกับอำนาจรัฐบาล เพื่อให้รัฐบาลใช้อำนาจในการออกนโยบายสาธารณะแก้ปัญหาชีวิตความเป็นอยู่ของพลเมืองให้คุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น นับเป็นบทบาททางการเมืองตามระบอบประชาธิปไตยและแน่นอนการปฏิบัติการดังกล่าวย่อมจะส่งผลต่อการตัดสินใจทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ศาสตราจารย์ ดร.ลิขิต ธีระเวคิน (Theerawekin, Likhit, 2011) ได้กล่าวถึงนักการเมืองที่ดีน่าจะมีคุณสมบัติ 5 ประการ ได้แก่ (1) นักการเมืองผู้นั้นต้องมีความผูกพันทางอุดมการณ์ (Ideological Commitment) ความเชื่อและศรัทธาในระบบประชาธิปไตย มีจิตวิญญาณประชาธิปไตย (2) นักการเมืองที่ดีจะต้องมีจริยธรรมทางการเมือง (Political ethics) ในขณะที่อุดมการณ์ทางการเมืองมักจะรวมจริยธรรมอยู่ด้วย จริยธรรมทางการเมืองจะเกี่ยวข้องกับความถูกต้องตามกฎหมาย ความชอบธรรมทางการเมือง และความน่าเชื่อถือรวมทั้งศรัทธา (3) นักการเมืองที่ประสบความสำเร็จในฐานะนักการเมืองที่ทำประโยชน์ต่อประเทศชาติและสังคม ไม่ว่าจะในฐานะสมาชิกรัฐสภาหรือรัฐมนตรีจะต้องมี ความรู้ทางการเมือง (Political Knowledge) เป็นวิชาที่เกี่ยวข้องกับปรัชญาการเมือง ความรู้เกี่ยวกับการเมืองและเศรษฐศาสตร์ หรือที่เรียกว่า PPE (Philosophy, Politics and Economic) (4) นักการเมืองที่ดีจะต้องมีประสาทสัมผัสทางการเมือง (Political sense) ความสามารถในการเข้าใจนโยบายสำคัญทางการเมืองอันเกิดจากเหตุการณ์ทางการเมือง ซึ่งจะส่งผลในทางลบหรือทางบวกนั้นเป็นเรื่องที่สำคัญอย่างยิ่ง และ (5) นักการเมืองที่ดีคือนักการเมืองที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับอารมณ์ทางการเมือง (Political mood) ของสังคม การขาดความเข้าใจอารมณ์ทางการเมืองของสังคมจะนำไปสู่ความเสียหายทางการเมืองอย่างหนัก อารมณ์ทางการเมืองสามารถจะกระตุ้นปลุกเร้าให้เกิดขึ้นโดยขบวนการทางการเมือง ความไม่เข้าใจอารมณ์ทางการเมืองย่อมบ่งชี้ถึงการขาดประสาทสัมผัสทางการเมือง เพราะทั้งสองส่วนนี้มีปฏิสัมพันธ์ต่อกันอย่างเหนียวแน่น

2.1 การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมือง ทั้งนี้เพราะการมีส่วนร่วมทางการเมืองจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาประชาธิปไตยในหลายมิติด้วยกัน ดังนี้

2.1.1 เป็นการเพิ่มคุณภาพในการตัดสินใจสอดคล้องกับตามความต้องการ เนื่องจากการตัดสินใจเป็นมรรควิธีนำไปสู่เป้าหมายของตน บุคคลย่อมตระหนักเสมอว่าการตัดสินใจเป็นมรรควิธี แนวทาง วิธีการ และเครื่องมือที่จะทำให้บรรลุเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ ดังนั้นการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองย่อมจะทำให้บุคคลได้มีโอกาสตัดสินใจทางการเมืองตามเป้าหมายที่เขาต้องการ

2.1.2 เป็นการสร้างฉันทามติเพื่อลดความขัดแย้ง ทั้งนี้ฉันทามติ (Consensus) หมายถึง ความรู้สึกร่วมกัน (Feel together) เป็นข้อตกลงร่วมกันที่มีลักษณะเป็นการยอมรับแบบเอกฉันท์ (Unanimity) หัวใจของฉันทามติคือการประนีประนอมระหว่างกันและจัดกระบวนการให้คนในสังคมหรือชุมชนมีสิทธิในการแสดงความคิดเห็น เป้าหมายของฉันทามติมีเพื่อเป็นเครื่องรับประกันว่าสมาชิกทุกคนในชุมชนจะสามารถแสดงความคิดเห็นและหาข้อตกลงร่วมกันได้ อย่างไรก็ตามฉันทามติมีเชื่อมโยงกับการตัดสินใจ (Consensus decision making) กล่าวคือกระบวนการตัดสินใจโดยกลุ่มคนที่เน้นความยินยอมและเห็นชอบร่วมกันจากผู้มีส่วนร่วมทุกคน ดังนั้น ฉันทามติในกระบวนการตัดสินใจจึงหมายถึงทางออกแห่งปัญหาซึ่งเป็นที่ยอมรับร่วมกัน ได้รับการสนับสนุนจากทุกฝ่าย ถึงแม้ว่าจะไม่ใช่ทางเลือกที่ดีที่สุดใจของคนทุกคน

2.1.3 สร้างความเป็นเจ้าของร่วม ความรู้สึกเป็นเจ้าของร่วม (Sense of belonging) หมายถึง การที่บุคคลมีความรู้สึกต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งทั้งที่เป็นวัตถุและไม่ใช่วัตถุในลักษณะว่าตนเองเป็นเจ้าของ แน่นนอนสิ่งใดก็ตามที่บุคคลมีความรู้สึกเป็นเจ้าของ บุคคลย่อมจะปฏิบัติต่อสิ่งด้วยความละมุนละม่อมเป็นอย่างดี อย่างไรก็ตามการทำให้ประชาชนรู้สึกเป็นเจ้าของประเทศร่วมกันก็มีวิธีการที่หลากหลาย เช่น การแชร์ข้อมูลหรือการให้ข้อมูลข่าวสารที่เป็นจริง การเป็นแบบอย่างที่ดีของผู้บริหารภาครัฐ การร่วมสุขร่วมทุกข์ด้วยกัน หรือ การมีสุขร่วมเสรมีทุกข์ร่วมด้านโดยการขจัดความเลื่อมล้ำทางสังคมออกไปให้มากที่สุด เป็นต้น ดังนั้นการมีส่วนร่วมทางการเมืองย่อมเป็นการสร้างความเป็นรู้สึกเป็นเจ้าของการเมืองการปกครองในรัฐและจะก่อให้เกิดผลดีต่อการพัฒนาประชาธิปไตยต่อไป

2.1.4 ดำรงไว้ซึ่งความน่าเชื่อถือและชอบธรรม การมีส่วนร่วมทางการเมืองมีกระบวนการอยู่หลายขั้นตอน เริ่มต้นตั้งแต่ความสนใจทางการเมือง การไปใช้สิทธิ์เลือกตั้ง การรณรงค์กิจกรรมทางการเมือง การเคลื่อนไหวทางการเมือง การเข้าไปเป็นสมาชิกพรรคการเมือง การลงสมัครรับเลือกตั้ง ตลอดจนการดำรงตำแหน่งทางการเมือง หากบุคคลได้รับโอกาสเข้าไปมีส่วนร่วมทุกกระบวนการย่อมจะทำให้บุคคลนั้นยอมรับในความเป็นไปแม้ว่าจะไม่เป็นไปตามความต้องการของเขาทั้งหมด แต่ผลของการที่เขาได้เข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเมืองนั้นแล้ว ย่อมจะทำให้เกิดความชอบธรรมทางการเมือง

2.2 การส่งเสริมความสนใจทางการเมือง ทั้งนี้ความสนใจทางการเมืองจุดเริ่มต้นของการพัฒนาพฤติกรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ความสนใจทางการเมืองเกิดขึ้นเนื่องจากประชาชนได้รับข้อมูลข่าวสารต่างๆ ที่เป็นจริงรอบด้านโดยเฉพาะอย่างยิ่งข่าวสารที่เกี่ยวกับการดำเนินงานของภาครัฐ เพราะมัน

จะมีผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของตัวเขาเอง พฤติกรรมทางการเมืองที่สื่อถึงความสนใจทางการเมือง เช่น การติดตามข่าวสารทางการเมืองตามสื่อต่างๆ การพูดคุยวิพากษ์วิจารณ์ทางการเมือง เป็นต้น ความสนใจทางการเมืองจะส่งต่อพฤติกรรมทางการเมืองที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง การเป็นหุ้นส่วนทางการเมืองซึ่งถือว่าเป็นพฤติกรรมทางการเมืองในขั้นสูงต่อไป

2.3 การเสริมสร้างครอบครัวประชาธิปไตย (กลุ่มการเมือง) ครอบครัวประชาธิปไตยในที่นี้หมายถึง การส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนร่วมตัวกันเป็นกลุ่มเป็นก้อนเพื่อดำเนินกิจกรรมทางการเมือง เนื่องจากการเคลื่อนไหวทางการเมืองจะมีพลังมากขึ้นเมื่อประชาชนได้รวมกลุ่มกันอย่างมีเอกภาพ ซึ่งการเข้าร่วมกลุ่มการเมืองเดียวกันก็ถือว่าเป็นครอบครัวการเมืองเดียวกัน สอดคล้องกับสังคมประชาธิปไตยที่สมบูรณ์ได้ และครอบครัวประชาธิปไตยนั้นจะปลูกฝังความเป็นประชาธิปไตยให้แก่สมาชิกทั้งในแง่ความคิด อุดมการณ์และวิถีการดำเนินชีวิต โดยในชีวิตประจำวันของบุคคลในครอบครัว ชุมชนและสังคม จะดำเนินไปอย่างสงบสุขได้เมื่อบุคคลทุกคนที่เป็นสมาชิกต้องเข้าใจและตระหนักถึงความสำคัญของการใช้คุณลักษณะ ประชาธิปไตยเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต การหล่อหลอมประเพณีปฏิบัติต่อกันที่เป็นประชาธิปไตย ได้แก่ การแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล การรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น การตัดสินใจโดยใช้เหตุผลมากกว่าอารมณ์ การแก้ปัญหาโดยใช้เหตุผล การลงมติโดยใช้เสียงส่วนใหญ่ การเคารพกฎระเบียบของครอบครัว การกล้าแสดงความคิดเห็นต่อส่วนรวม การยอมรับเมื่อผู้อื่นมีเหตุผลที่ดีกว่าตนเอง เป็นต้น

2.4 การส่งเสริมความศรัทธาในระบอบประชาธิปไตย ศรัทธาจะเกิดขึ้นได้ก็เพราะบุคคลได้รับรู้ และเห็นคุณค่าที่แท้จริงของสิ่งนั้น มองเห็นความสำเร็จความผาสุกของตนเอง เมื่อเกิดศรัทธาแล้วบุคคลย่อมจะน้อมสิ่งนั้นเข้าหาตนเอง ในมิติของรูปการเมืองการปกครองที่มีอยู่ในโลกปัจจุบันนี้เห็นจะหนีไม่พ้น การเมืองการปกครองแบบประชาธิปไตย เพราะเป็นมรรควิธีการทางการเมืองการปกครองที่จะพลเมืองเข้าถึงความผาสุกได้ดีที่สุด ทั้งนี้ประชาธิปไตยเป็นรูปแบบการปกครองและวิถีการดำเนินชีวิต ซึ่งยึดหลักของความเสมอภาค เสรีภาพและศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์ การปกครองระบอบประชาธิปไตยถือว่าทุกคนมีสิทธิเสรีภาพเท่าเทียมกัน และอำนาจอธิปไตยต้องมาจากปวงชน อย่างไรก็ตามการสร้างสรรค์ศรัทธาในระบอบประชาธิปไตย มีวิธีการหลายแนวทาง เช่น (1) สร้างบรรยากาศการถกเถียง เป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนา ระบอบประชาธิปไตย เราต้องฟังเสียงของประชาชนเพื่อตรวจสอบว่ารัฐกิจใดๆ ต้องตามความต้องการของ คนส่วนใหญ่ อิสระในการถกเถียง และในขณะที่เดียวกันเสียงส่วนน้อยก็จะได้มีโอกาสแสดงออกด้วย (2) เปิดโอกาสให้ประชาชนได้เลือกผู้ปกครองโดยตรง การจัดการเลือกตั้งโดยตรงในทุกระดับ คือสิ่งที่จะสร้างระบอบ ประชาธิปไตยที่แท้จริง ผู้ที่คัดค้านระบอบประชาธิปไตย มักจะใช้ทุกวิถีทางเพื่อกันไม่ให้มีการเลือกตั้ง โดยตรง หรือไม่ให้เกิดระบอบประชาธิปไตยที่แท้จริง การเลือกตั้งควรทำทั้งในระดับชาติ ระดับองค์กรอิสระ ระดับท้องถิ่น ระดับองค์กรการค้า ระดับองค์กรวิชาชีพ เพื่อเปิดโอกาสให้เสียงส่วนใหญ่ได้รับการเคารพ และเสียงส่วนน้อยได้รับการฟัง ให้โอกาสประชาชนได้เรียนรู้ ได้ตัดสินใจ อันเป็นปลูกฝังการพัฒนาระบอบ ประชาธิปไตยให้ฝังลงรากลึกต่อไป (3) สร้างความเป็นเจ้าของด้วยการร่วมลงทุนในประชาธิปไตย ด้วยการ เสียภาษี เช่น ภาษีที่ดิน สิ่งปลูกสร้าง โดยเฉพาะท้องถิ่นหลายแห่งไม่ได้รับการพัฒนาเนื่องจากขาด

งบประมาณในการพัฒนา ฝ้าแต่รองรับงบประมาณจากส่วนกลาง แต่ถ้าทุกคนที่มีทรัพย์สินในท้องถิ่น จ่ายภาษีเงินจำนวนนี้ก็จะมาใช้อย่างตรงความต้องการและทันการ ประชาชนจะมีความรู้สึกเป็นเจ้าของก็จะเข้ามาช่วยงานท้องถิ่นมากขึ้น ประชาธิปไตยก็จะได้รับการพัฒนาในขั้นรากฐานมากขึ้นตามลำดับ (4) สร้างระบบตรวจสอบที่มีประสิทธิภาพ เพื่อป้องกันปัญหาการเกิดการทุจริตคอร์ปชั่นในการบริหารราชการแผ่นดิน ระบบตรวจสอบที่มีคุณภาพ และมีบทลงโทษที่ชัดเจน ย่อมจะเป็นประโยชน์ เพื่อให้ทั้งประชาชน ข้าราชการประจำและนักการเมืองเคารพในนิติรัฐ เป็นต้น

2.5 การเสริมสร้างประชาธิปไตยฐานคติเศรษฐศาสตร์การเมือง (ประชาธิปไตยกินได้) ทั้งนี้โดยหลักการของเศรษฐศาสตร์และการเมือง (Economics and Politics) หมายถึง ความสัมพันธ์ระหว่างวิชาเศรษฐศาสตร์ และการดำเนินการทางการเมือง โดยที่วิชาเศรษฐศาสตร์หมายถึงวิชาที่ว่าด้วยกิจกรรมทางเศรษฐกิจของมนุษย์ที่มีเป้าหมายที่ต้องการให้มนุษย์ในฐานะที่เป็นปัจเจกชนบรรลุซึ่งอรรถประโยชน์สูงสุด หรือถ้าหากเป็นสังคมก็ทำให้สังคมได้รับสวัสดิการสูงสุด (Phanthasen, 2016) การนำแนวคิดจากเศรษฐศาสตร์การเมืองมาช่วยแก้ไขปัญหาก็ได้พัฒนาเป็นทางเลือกสาธารณะ (Public choice) มีลักษณะสำคัญคือ หน่วยวิเคราะห์ได้แก่ปัจเจกบุคคล methodological individualism) และ ข้อสมมติฐานเกี่ยวกับพฤติกรรมของปัจเจกบุคคลมี 4 ประการ ได้แก่ (1) มนุษย์คำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนตัวเป็นหลัก (Self-interest) (2) มนุษย์มีเหตุผล (Rational) ในการตัดสินใจแต่ละครั้ง (3) ปัจเจกบุคคลมีความสามารถที่จะรู้ทางเลือกต่างๆ ทาง รวมทั้งสามารถรู้ใจตัวเองโดยเรียงลำดับความต้องการของตนเกี่ยวกับทางเลือกแต่ละทางว่าชอบทางใดมากกว่ากันอย่างไร และ (4) ปัจเจกบุคคลต้องการเลือกทางที่ให้ประโยชน์แก่ตนมากที่สุด (Maximizing strategies) ดังนั้นแนวนโยบายสาธารณะที่เกิดขึ้นจากกระบวนการทางการเมืองควรมีการแข่งขันระหว่างพรรคการเมืองด้วยกันในการนำเสนอทางเลือกสาธารณะที่สอดคล้องความจำเป็นต้องการของพลเมืองอย่างแท้จริง เนื่องจากคนเราย่อมจะเลือกสิ่งที่มีค่าสูงสุดท่ามกลางสิ่งที่มีอยู่เสมอ หากมีทางเลือกสาธารณะที่หลากหลายย่อมจะมีทางเลือกที่หลากหลาย เราก็มีตัวเลือกมากขึ้น ขณะเดียวกันพรรคการเมืองก็ต้องพัฒนาตนเองด้วยการนำนโยบายสาธารณะมาแข่งขันกัน เหล่านี้ก็จะทำให้พัฒนาการของประชาธิปไตยเดินทางไปสู่ทิศทางที่พึงประสงค์ได้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ผลการวิจัยอิทธิพลของอรรถประโยชน์ทางการเมืองที่ส่งผลต่อการตัดสินใจทางการเมืองแบบวิถีประชาธิปไตย ได้แก่ ปัจจัยอุดมการณ์ทางการเมืองเดียวกัน ปัจจัยกระแสนิยม ปัจจัยการจัดกลุ่มทางสังคม ปัจจัยประสิทธิผลนโยบาย ปัจจัยการทำตามใจตนเอง ปัจจัยความสามารถของนักการเมือง ปัจจัยการยอมรับนับถือ และ ปัจจัยแนวนโยบายของพรรคการเมือง นอกจากนี้ยังได้รูปแบบการพัฒนาการตัดสินใจทางการเมืองแบบวิถีประชาธิปไตย ที่ประกอบด้วย การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมือง การส่งเสริมความ

สนใจทางการเมือง การเสริมสร้างครอบครัวประชาธิปไตย (กลุ่มการเมือง) การส่งเสริมความศรัทธาในระบอบประชาธิปไตย และ การเสริมสร้างประชาธิปไตยฐานคติเศรษฐศาสตร์การเมือง (ประชาธิปไตยกินได้) ดังนั้นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งภาครัฐ ภาคประชาสังคม และภาคประชาชนควรดำเนินการ ดังนี้

1.1 ภาครัฐบาล หน่วยงานภาครัฐถือว่าเป็นผู้อำนวยการบริหารสูงสุด ต้องดำเนินการผลักดันให้เกิดบรรยากาศทางการเมืองแบบประชาธิปไตย เช่น การปฏิรูปกฎหมายที่เอื้อต่อการพัฒนาประชาธิปไตย โดยเฉพาะกฎหมายรัฐธรรมนูญซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุดในการปกครองประเทศ การปฏิรูประบบการศึกษาที่มุ่งปลูกฝังค่านิยมและอุดมการณ์แบบประชาธิปไตย ตลอดจนแนวทางการปฏิบัติราชการหรือพฤติกรรมการปฏิบัติราชการของหน่วยงานภาครัฐที่เน้นความเป็นประชาธิปไตยอย่างต่อเนื่อง

1.2 ภาคราชการ หน่วยงานราชการซึ่งถือว่าเป็นฟันเฟืองของรัฐมีบทบาทในการขับเคลื่อนภารกิจของรัฐไปสู่การปฏิบัติให้สำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ต้องดำเนินการปฏิรูประบบการบริหารราชการแผ่นดินที่มุ่งเน้นประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมของบุคลากรในหน่วยงานภาครัฐทุกภาคส่วน

1.3 ภาคกลุ่มการเมือง กลุ่มการเมืองและพรรคการเมืองต้องดำเนินกิจกรรมทางการเมืองโดยดึงภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง เช่น การรณรงค์ให้ความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตย การส่งเสริมและกระตุ้นให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง การแสวงหาสมาชิกพรรคการเมือง การจัดกิจกรรมการเมืองภายใต้ประชาชน เป็นต้น ซึ่งกระบวนการดังกล่าวต้องเน้นหนักไปที่การสร้างความรู้สึกร่วมกันเป็นหุ้นส่วนทางการเมือง

1.4 ภาคประชาสังคม การเคลื่อนไหวทางการเมืองภาคประชาสังคมต้องเป็นไปลักษณะ 2 มิติ ได้แก่ หากเป็นไปเพื่อผลประโยชน์สุขส่วนร่วมการเคลื่อนไหวภาคประชาสังคมควรออกมาในลักษณะสนับสนุนการดำเนินการดังกล่าว ในทำนองตรงกันข้ามหากการดำเนินการของรัฐเป็นไปในลักษณะที่จะก่อให้เกิดผลเสียต่อส่วนร่วมและไม่สอดคล้องกับหลักการประชาธิปไตย การเคลื่อนไหวต้องเป็นไปในลักษณะการคัดค้านการดำเนินการดังกล่าว เหล่านี้ก็เป็นการส่งเสริมการเรียนรู้ประชาธิปไตยภาคพลเมืองอีกประการหนึ่ง

1.5 ภาคประชาชน ประชาชนจำเป็นต้องเรียนรู้และพัฒนากระบวนการมีส่วนร่วมทางการเมืองให้มากขึ้นจนกลายเป็นวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วม เช่น การติดตามข่าวสารทางการเมือง การวิพากษ์วิจารณ์การเมือง การรณรงค์ให้ไปใช้สิทธิ์เลือกตั้ง การไปใช้สิทธิ์เลือกตั้ง การเข้าร่วมกิจกรรมการเคลื่อนไหวทางการเมือง การเข้าเป็นสมาชิกพรรคการเมือง การลงสมัครเป็นตัวแทนทางการเมือง การดำรงตำแหน่งทางการเมือง ฯลฯ เหล่านี้เป็นการใช้สิทธิทางการเมืองภาคประชาชน ซึ่งจะส่งผลต่อพัฒนาการประชาธิปไตยอย่างยั่งยืนต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

จากประเด็นที่พบจากการวิจัยที่สำคัญ “ความเป็นหุ้นส่วนทางการเมือง” และ “อรรถประโยชน์ทางการเมือง” อย่างไรก็ตามยังปรากฏมีวาทะกรรมทางการเมืองคอยหลอกหลอนคนไทยอยู่ร่ำมาว่า การซื้อสิทธิ์ขายเสียงยังสามารถทำได้โดยเฉพาะภาพของการดูหมิ่นดูแคลนคนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ดังนั้นประเด็นที่น่าสนใจศึกษาจึงได้แก่

การวิจัยเรื่อง อรรถประโยชน์ทางการเมืองที่แท้จริงที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกตั้ง โดยการจำแนกตามลักษณะภูมิภาค ภูมิสังคม ชนชั้นทางสังคม กลุ่มอาชีพ กลุ่มการศึกษา ภูมิลำเนา เป็นต้น เพื่อให้ได้คำตอบที่ชัดเจนเลยว่า แท้จริงแล้วประชาชนเหล่านั้นตัดสินใจเลือกตั้งบนพื้นฐานของอรรถประโยชน์ทางการเมืองแบบใด จาก 4 ทฤษฎี [(1) ทฤษฎีปัจจัยกำหนด ได้แก่ การจัดกลุ่มทางสังคม และกระแสนิยม (2) ทฤษฎีจิตวิทยา ได้แก่ ความผูกพัน และความศรัทธา (3) ทฤษฎีการแลกเปลี่ยน ได้แก่ ความจำเป็นพื้นฐาน ความปลอดภัยในชีวิต การยอมรับนับถือ การได้รับการยกย่อง และ การทำตามใจตนเอง และ (4) ทฤษฎีความสำนึกเชิงเหตุผล ได้แก่ ความสามารถของนักการเมือง แนวนโยบายของพรรคการเมือง ประสิทธิภาพนโยบาย และ อุดมการณ์ทางการเมือง] ซึ่งจะเป็นการตอบวาทะกรรม “การซื้อสิทธิ์ขายเสียง” ยังมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งมากน้อยเพียงใด

การวิจัยเรื่อง การขับเคลื่อนความเป็นหุ้นส่วนทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ทั้งนี้ผลการวิจัยได้ค้นพบแล้วว่า การเป็นหุ้นส่วนทางการเมือง (Political partnership) มีความเข้มข้นของความรู้สึกเป็นเจ้าของ (Sense of belonging) มากกว่า การมีส่วนร่วมทางการเมือง (Political participation) ทั้งนี้โดยหลักการคือเมื่อความรู้สึกเป็นเจ้าของการเมืองมากขึ้นย่อมจะส่งผลต่อพฤติกรรมทางการเมืองมากขึ้น และนับเป็นแนวคิดของการพัฒนาประชาธิปไตยให้มีเสถียรภาพอีกมิติหนึ่งที่น่าจับตามอง

References

- Adunkasem, U. and Ngamwittayaphong, A. (1997). *Educational System and Community: Concepts and Proposals for Research*. Bangkok: the Research Fund Office.
- Auntrongjit, Natchaphat. (2005). *Politics*. (2nd ed.). Bangkok: Chulalongkorn University.
- Copelend, L. and Lawrence, L. (Eds.). (1985). *The World's Great Speeches*. (2nd ed..) New York: Dover.
- Easton, D. (1960). *The Political System*. New York : Alfred A. Knoff.
- Gaines, M., Larry, Roger LeRoy (2012). *Criminal Justice in Action*. Wadsworth Publishing.
- Grant, G., Donald, L., Jonathan (2001). *The Way It Was in the Dirty South: The Black Experience in Georgia*. Crappy University of Georgia Press.
- Harold D. Lasswell and Abraham Kaplan. (1970). *Power and Society*. New Haven: Yale University Press
- Henry, F. (1967). *General and Industrial Management*. New York: Pittnans Publishing.
- Massie, J.L. and Douglas J. (1981). *Managing : A Contemporary Introduction*. (3rd ed.). Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.
- Neumann, Si. (1995). *Modern Political Parties*. University of Chicago Press (December 1955)
- Phanthesan, A. (2016). *Economy and Politics*. Rural and Social Management Institute, Foundation of Thailand Rural Reconstruction Movement under the Royal Patronage. [Online] ; http://www.baanjomyut.com/library/political_economy/index.html
- Ranny, Austin. (1972). *Essay on the Behavioral Study of Politics*. Urbana: University of Illinois Press.
- Rodprasert, P. (2004). *Policies and Planning : Principle and Theories*. (8th ed.). Bangkok: Netikul Printing.
- Sararattana, W. (2000). *The Educational Policy : from Political System to Bureaucracy, Problems and Development Approach*. Bangkok : Akkaraphiphat.
- Sothanasathien, S. (2002). *Communication and Politics*. (6th ed.). Bangkok: Prasitthiphan and Printing.

Suwannachata, T. (2000). *Concepts and Theories of Society*. Bangkok : Faculty of Social Development, Institute of Development Administration.

Techanan, S. (2000). *Political Science Fundamentals*. (2nd ed.). Bangkok: Kasetsart University.

Theerawekin, L. (2011). “Tide of Political Change” *Siam Rath Newspaper* : 3 March 2011.

Thoathawin, P. (2014). *“New Isan” : Changing of Development in Century*. Faculty of Liberal Arts Ubon Ratchathani University.

Udomthammanupad, M. (2001). *Human Behavior and Self Development*. Bangkok : Book Center of Rajabhat Institute Suan Dusit.